

„SÕNAJALAÕIS“ – EESTI KEELE KUI TEISE KEELE UUS ÕPPEKOMPLEKT GÜMNAASIUMILE

„Sõnajalaõis“ on gümnaasiumi eesti keele kui teise keele õppekomplekti sari. See lähtub uuendatavast õppekavast, mille järgi on eesmärgiks jõuda gümnaasiumi lõpuks keele-õskustasemeni C1. Kokku on sarja planeeritud kuus õppekomplekti: esimene ja teine keele-õskustasemele B2.1, kolmas ja neljas tasemele B2.2. ning viies ja kuues tasemele C1.1.

Praegu ilmunud komplekti kuulub A4-formaadis õpik (104 lk) ja veidi väiksem töövihik (56 lk), mis on kavandatud läbimiseks umbes poole õppeaastaga. Materjali luues on silmas peetud 10. klassi, kuid komplektile pole klassi numbrit lisatud, sest seda saab edukalt kasutada ka tugevama 9. klassi või vähem tugeva 11. klassiga. Komplektis on kolm suurt peatükki: „Tulin, nägin, võitsin“; „Küsi julgesti!“ ja „Nullpunkt“. Igas peatükis käsitletakse mitut eakohast teemat, nt õpilasvahetus, ümbermaailmareis, sotsiaalmeedia ja nutivahendid, eneseleidmine ja suhted kaasklastega. Peatükid on üles ehitatud terviklikult ning harjutused kasvavad üksteisest välja loomulikult viisil.

Õpik tugineb tänapäevastele põhimõtetele teise keele omandamise kohta:

- 1) õppija peab kuulma-nägema palju päriselu tekste ning saama ise oma suhtlusemärgide saavutamiseks palju keelt kasutada,
- 2) grammatika ja sõnavara arendamine võib keeleomandamist kiirendada,
- 3) õppija peab olema teemadesse ja õppetegevustesse haaratud ning tundma õppides positiivseid emotsioone.

Keele omandamiseks on vaja kuulda-näha palju päriselu tekste

Õppijal on kindlasti vaja kuulda-näha palju autentset, tähenduslikku ja jõukohast keelekasutust. Autentsetes ehk päriselu tekstides esinevad keelekonstruktsioonid nii, nagu neid tegelikus elus kasutatakse. Sagedasemad väljendid hakkavad õppijale järk-järgult meelde jääma ja aitavad tekkida niinimetatud keeletundel, mis võimaldab edaspidi juba ise analoogseid väljendusi luua. Tekstid peavad olema tähenduslikud (õppijale eakohased ja teda mingil viisil puudutavad) ning jõukohased. Ainult siis hakkab õppija aju tekstidega tegelema ja keeleoskus saab areneda.

Komplektis „Sõnajalaõis“ on kuulamis-tekstideks intervjuud Jaapanis vahetus-õpilaseks olnud gümnaasistiga ja üksinda ümbermaailmareisi teinud noormehega, küsitlus nutiseadmete kasutamise kohta, kuueosaline noorteseriaal „Nullpunkt“ ning laulud „Valged ööd“ ja „Maailm heliseb“. Kuulamistekstide, v.a filmi kohta on esitatud ka ära kirjutused, mis toetavad vajaduse korral suulise kõne jälgimist. Lugemistekstid on eri žanridest: eesti noorte kirjutatud

lühitekstid (blogipostitused, seletuskirjad ja motivatsioonikirjad), sotsiaalmeedia kasutustrendide uuringu ülevaade, filmiarvustus jm. Nii kuulamis- kui ka lugemistekstid on autentset, lugemistekste on kohati lühendatud ja veidi lihtsustatud. Iga teksti juurde kuulub hulgaliselt ülesandeid ja harjutusi, mis õpetavad teksti mõistmise strateegiaid ja on seotud teiste osaoskuste (rääkimise ja kirjutamise) arendamisega.

Keele omandamiseks on vaja ise palju keelt kasutada

Lisaks tekstide kuulamisele-lugemisele on vaja õpitavat keelt ka ise palju kasutada, näiteks kaaslasi mingile üritusele kutsudes või diskussioonis oma arvamust kaitstes.

„Sõnajalaõies“ ongi pakutud hulgaliselt eri tüüpi suhtlus- ja arutusülesandeid. Suur osa neist on improvisatsioonilised, s.t õppija suhtleb kaasklastega täpselt ette teadmata, mida suhtluspartner järgmisena ütleva või kuidas situatsioon areneb. Sellised ülesanded sarnanevad väga päris eluga. Nii harjuvad õpilased eri situatsioonides toime tulema, kasutades oma keelelist pagasit, loogikat ja loovust. Paljudes ülesannetes räägivad kõik õpilased samal ajal: kas paarides, mida sageli vahetatakse, või väikestes rühmades. Sel juhul räägib iga õpilane võimalikult palju ja tema keelekasutus muutub automaatsemaks. Päris elus ei ole rääkides ju üldjuhul aega mõelda, millist sõnavara või grammatilisi vorme järgmises ütluses tuleks kasutada.

Õppekomplektis arendatakse teadlikult ka kirjutamisoskust. Mitmed ülesanded suunavad õppijat kirjutama lühitekste, et tege-

vus poleks väsitav, kuigi kokkuvõttes kirjutatakse päris palju. B2-taseme iseloomulik tunnus on arutleva teksti loomise oskus. Selles õppekomplektis on fookus arvamustõlgel, mis on arutleva teksti kirjutamise alus.

Sõnavara ja grammatika arendamine võib keeleomandamist tõhustada

Sõnavara ja grammatikagi arenevad eelkõige keelt kuulates ja kasutades. Seda protsessi saab toetada ja tõhustada.

B1-tasemelt B2-taseme poole liikudes on just sõnavara laiendamine väga oluline, sest B1-taseme igapäevasõnavarast B2-taseme nõudlikumaks väljenduseks ei piisa, mistõttu on õppekomplektis sõnavaraõppele pööratud suurt tähelepanu. Tekstide järel esitatud sõnaloenditele järgnevad erisugused lõbusad harjutused, mis nõuavad uute sõnade kasutamist impropriaaloesides vmt.

Grammatikast harjutatakse õppekomplektis B2-tasemel vajalikke teemasid, mis on teise keele õppijale veaohalikud: liht-, täis- ja ennemineviku kasutamist, kohakäändeid, mitmuse käänete kasutamist, sihitise eri tüüpe, verbiühendeid, sidendeid. Õpiku grammatikaharjutused on kommunikatiivsed ja mängustatud. Näiteks kasutatakse mineviku harjutamisel pantomiime ja mõistatamist ning sidendite kasutamist harjutades luuakse jutukuubikutega imprologu.

Osa rääkimis-, sõnavara- ja grammatikaharjutusi tehakse, kasutades ettevalmistatud sedeleid sõnade, väljendite või lausetega. Sedelid saab välja trükkida veebist järgmise lingi kaudu: klb.ee/Re. Õpiku juurde kuuluvast töövihikust saab tundides harjutatud teemasid ka kirjalikult kinnistada. Nii õpiku- kui ka töövihiku ülesannete vastused leiab õpetaja kirjastuse kodulehelt tutvustuste juurest.

Kui õppimine on kaasahaarav, rõõmus ja tore, areneb keeleoskus kiiresti

Autentsete tekstide kuulamisest-lugemisest, ise keele kasutamisest ning sõnavara ja grammatika harjutamisest on kasu vaid juhul, kui õpilased on neist tegevustest päriselt haaratud ja kogevad positiivseid emotsioone. Seda põhimõtet on õppekomplekti loomisel kogu aeg silmas peetud. Komplekti potentsiaali realiseerimine on aga loomulikult õpetajast – tema paneb õpiku elama, aitab kaasa toreda rõhmoõhkonna tekkele ning innustab ja toetab oma õpilasi just neile vajalikul viisil. Loodan väga, et õppekomplekt „Sõnajalaõis“ on õpetajale abiliselt, mille toel saab eesti keele kui teise keele õppimine olla huvitav, aktiivne, loogiline, lõbus ja tõhus!

KOOLITUSED

15.01 13.00–15.30 Eesti Rahvusraamatukogus
21.01 13.00–15.30 Kersti Võlu Koolituskeskuses Jõhvis
23.01 13.00–15.30 TÜ Narva Kolledžis

Koolitused on õpetajatele tasuta, kõik osalejad saavad õpiku ja töövihiku ning osavõtutõendi.

MARE KITSNIK
autor